

Toplantı : 17 CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 758

13.7.1965 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifinin Millet Meclisince Kabul Olunan Metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu. (M. Meclisi : 2/456; C. Senatosu : 2/125)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 4)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 1268*

2 . 2 . 1978

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 2 . 2 . 1978 tarihli 101 nci Birleşiminde görüşülerek işaret oyuyla kabul edilen, 13 . 7 . 1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bir ek geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur. Saygılarımla.

*Cahit Karakaş
Millet Meclisi Başkanı*

Not : Bu teklif 25 . 1 . 1978 tarihinde Başkanlıkça ilk komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 31 . 1 ; 2 . 2 . 1978 tarihli 99 ve 101 nci birleşimlerinde görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 4)

Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ile 5 Arkadaşının, 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/495)

*MHP
Millet Meclisi Grubu
Başkanlığı
2/92*

25 . 1 . 1978

Millet Meclisi Başkanlığına

648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğine müsadelerinizi rica eder, saygılar sunarız. 24 . 1 . 1978

*Konya Milletvekili
İhsan Kabadayı*

*Gaziantep Milletvekili
Cengiz Gökçek*

*Niğde Milletvekili
Sadi Somuncuoğlu*

*Elâzığ Milletvekili
Tahir Şaşmaz*

*Çorum Milletvekili
Mehmet İrmak*

*Kahramanmaraş Milletvekili
M. Yusuf Özbaş*

GEREKÇE

Anayasamızın 7 nci maddesinde yargı yetkisinin bağımsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüştür. Bu maddede belirtilen yargı yetkisi bir ferdin belli bir müddetle haklarını kısıtlayacak faaliyetleri kapsamaktadır. Bu bakımdan mahkeme kararı olmaksızın bir mahkeme ilamının hukuki sonuçlarını doğuracak her türlü tatbikat Anayasamızın genel esaslar bölümündeki anaprensiplerle bağdaşmaz; keza, kişinin hakları ve ödevleri bölümünde kişi dokunulmazlığına ait 14 ncü maddede ifade edilen kişi hürriyetinin hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamayacağı hususu önemle belirtilmiştir. Kişinin siyasi haklarını takyit etmek onun hak ve hürriyetlerini elinden almak manasına gelir. Yine Anayasamızın 32 nci maddesinde «Tabii hâkim» kavramı yer almıştır. Bu madde ile de fertlerin olağanüstü yargı mercilerine çıkarılmayacağı esası getirilmiştir. Arz olunan bu anahükümler muvacehesinde 648 sayılı Kanunun 111/3-A maddesi Anayasaya ters düşmektedir. Çünkü bu madde ile Cumhuriyet Başsavcılığına mahkemelere verilen yetkiler tanınmakta ve Başsavcılık (şahsi ve sübjektif kanaati ile) mahkeme kararı bile olmadan herhangi bir siyasi parti mensubunun doğrudan doğruya bağlı bulunduğu partisinden ihracını talep etmesine imkân verilmektedir.

Hele bu madde gereğince ihracı istenen kimse bir parlamenter ise savcılığın bu işlemi Anayasamızın 79 ncü maddesine de aykırı olacaktır. Zira Anayasamızın 79 ncü maddesine göre bir parlamenterin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına kendi Meclisince karar verilmeden sorguya çekilmesi, tutuklanması, yargılanması mümkün değildir.

Halbuki 111/3-A maddesinde bir parlamenterin dokunulmazlığı kaldırılmadan vazifeli normal mahkemede yargılanmadan C. Başsavcılığı tarafından aleyhine siyasi hayatını söndürecek şekilde işlem yapılması ve bir nevi olağanüstü mahkeme niteliğinde olan Parti Yasaklarını İnceleme Kurulu tarafından sorguya çekilerek siyasi haklarının elinden alınmasına veya kısıtlanmasına, yargılanmasına cevaz veren bir hüküm mevcuttur. Bu teklifimizle parlamenterlerin yasama dokunulmazlığı da korunmuş olmaktadır.

Anayasamızın 56 ncı maddesinde siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu yazılıdır. Bir siyasi parti yüksek kademe sorumlusunun böyle bir muameleye maruz kalması ayrıca demokrasinin ve Anayasanın bu temel kuralına da aykırı düşmektedir. Belirtilen açıklamalar ışığında 648 sayılı Kanunun 111 nci maddesinin değiştirilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Değişiklik teklifimiz ile bir siyasi parti mensupu normal mahkemede yargılanmadan ve hakkında kesin bir hüküm bulunmadan partisinden ihraç edilemeyecektir. Parti Yasaklarını İnceleme Kurulunun olağanüstü bir yargı organı olma niteliği Anayasanın ruhu-na uyacak şekilde düzeltilmiş olacaktır.

Kanun teklifimizde parti yasaklarını inceleme kurulu: Normal mahkemelerde sadece aleyhine hüküm verilmiş kimselerin siyasi partilerden ilişkisinin kesilip kesilmemesi hususunda infaz safhasında doğabilecek ihtilafları halletmek ile görevli bir merci haline getirilmektedir.

Ayrıca teklifimizde 648 sayılı Kanunun 112 nci maddesinin de değiştirilmesi istenmiştir. Çünkü bu maddeye göre bir siyasi parti kanunlarda tarifi bulunmayan «Suçlara mihrak olma» gibi müphem ve sübjektif isnatla kapatılabilecektir.

Teklifimiz bu konuda açık ve kesin bir ölçü getirmektedir.

26 . 1 . 1978

Millet Meclisi Başkanlığına

648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi için hazırlanan teklif ilişiktir. Gereği arz olunur.

MSP Grup Başkanvekili
Süleyman Arif Emre

MSP Grup Başkanvekili
Oğuzhan Asiltürk

G E R E K Ç E

Anayasamızın 7 nci maddesinde yargı yetkisinin bağımsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüştür. Bu maddede belirtilen yargı yetkisi bir ferdin belli bir müddetle haklarını kısıtlayacak faaliyetleri kapsamaktadır. Bu bakımdan mahkeme kararı olmaksızın bir mahkeme ilamının hukuki sonuçlarını doğuracak her türlü tatbikat Anayasamızın genel esaslar bölümündeki anaprensiplerle, bağdaşmaz; keza kişinin hakları ve ödevleri bölümünde kişi dokunulmazlığına ait 14 ncü maddede ifade edilen kişi hürriyetinin hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamayacağı hususu önemle belirtilmiştir. Kişinin siyasi haklarını tazyit etmek onun hak ve hürriyetlerini elinden almak manasına gelir. Yine Anayasamızın 32 nci maddesinde «Tabii hâkim» kavramı yer almıştır. Bu madde ile de fertlerin olağanüstü yargı mercilerine çıkarılamayacağı esası getirilmiştir. Arz olunan bu anahükümler muvacehesinde 648 sayılı Kanununun 111/3-A maddesi Anayasaya ters düşmektedir. Çünkü bu madde ile Cumhuriyet Başsavcılığına mahkemelere verilen yetkiler tanınmakta ve Başsavcılık (şahsi ve sübjektif kanaati ile) mahkeme kararı bile olmadan herhangi bir siyasi parti mensubunun doğrudan doğruya bağlı bulunduğu partisinden ihracını talep etmesine imkân verilmektedir.

Hele bu madde gereğince ihracı istenen kimse bir parlamenter ise savcılığın bu işlemi Anayasamızın 79 ncu maddesinde de aykırı olacaktır. Zira Anayasamızın 79 ncu maddesine göre bir parlamenterin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına kendi Meclisince karar verilmeden sorguya çekilmesi, tutuklanması, yargılanması, mümkün değildir.

Halbuki 111/3-A maddesinde bir parlamenterin dokunulmazlığı kaldırılmadan vazifeli normal mahkemede yargılanmadan C. Başsavcılığı tarafından aleyhine siyasi hayatını söndürecek şekilde işlem yapılması ve bir nevi olağanüstü mahkeme niteliğinde olan Parti Yasaklarını İnceleme Kurulu tarafından sorguya çekilerek siyasi haklarının elinden alınmasına veya kısıtlanmasına, yargılanmasına cevaz veren bir hüküm mevcuttur. Bu teklifimizle parlamenterlerin yasama dokunulmazlığı da korunmuş olmaktadır.

Anayasamızın 56 ncı maddesinde siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu yazılıdır. Bir siyasi parti yüksek kademe sorumlusunun böyle bir muameleye maruz kalması ayrıca demokrasinin ve Anayasanın bu temel kuralına da aykırı düşmektedir. Belirtilen açıklamalar ışığında 648 sayılı Kanununun 111 nci maddesinin değiştirilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Değişiklik teklifimiz ile bir siyasi parti mensubu normal mahkemede yargılanmadan ve hakkında kesin bir hüküm bulunmadan partisinden ihraç edilemeyecektir. Parti Yasaklarını İnceleme Kurulunun olağanüstü bir yargı organı olma niteliği Anayasanın ruhuna uyacak şekilde düzeltilmiş olacaktır.

Kanun teklifimizde Parti Yasaklarını İnceleme Kurulu: Normal mahkemelerde sadece aleyhine hüküm verilmiş kimselerin siyasi partilerden ilişkisinin kesilip kesilmemesi hususunda infaz safhasında doğabilecek ihtilâfları halletmek ile görevli bir merci haline getirilmektedir.

Ayrıca teklifimizde 648 sayılı Kanununun 112 nci maddesinin de değiştirilmesi istenmiştir. Çünkü bu maddeye göre bir siyasi parti kanunlarda tarifi bulunmayan «Suçlara mihrak olma» gibi müphem ve sübjektif isnatla kapatılabilecektir.

Teklifimiz bu konuda açık ve kesin bir ölçü getirmektedir.

Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu

Anayasa ve Adalet Komisyonu

Esas No. : 2/125

Karar No. : 30

9 . 2 . 1978

Cumhuriyet Senatosu Yüce Başkanlığına

Millet Meclisi Başkanlığınca 25 Ocak 1978 tarihinde ilk olarak Adalet Komisyonuna havale edilmiş, Millet Meclisi Genel Kurulunun 2 Şubat 1978 tarihli 101 nci Birleşiminde görüşülerek kabul olunmuş ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına aynı tarihte sunulmuş bulunan 13 Temmuz 1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir Ek Geçici Madde eklenmesi hakkın-

daki kanun teklifi, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 3 Şubat 1978 tarihli havalesi üzerine, Komisyonumuzun 7, 8 ve 9 Şubat 1978 tarihli toplantılarında, Adalet Bakanlığı temsilcilerinin de katılımıyla görüşülmüştür.

Komisyonumuz, 7 ve 8 Şubat 1978 tarihli toplantılarında sözü geçen kanun teklifinin tümünü tartışmış, seçtiği Alt Komisyon aracılığıyla sorunları ayrıntılarıyla açıklığa kavuşturmuş ve 9 Şubat 1978 tarihinde yaptığı son toplantıda da teklifin Millet Meclisince kabul edilen maddelerine geçerek çalışmalarını sonuçlandırmıştır.

Komisyonumuz, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir ek geçici madde eklenmesi hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisinde kabul edilen 111 nci maddesinde aşağıdaki nedenlerle değişiklik yapılmasını uygun görmüştür.

1. 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun dördüncü kısmında yer alan maddeler suç niteliğinde olmayan bir kısım fiilleri de kapsamaktadır. Bu tür fiiller için mahkeme kararı aramaya, nitelikleri gereği, olanak yoktur. 111 nci maddenin 3 ncü bendinin (A) fıkrasına bu boşluğu gideren bir hüküm eklenmiştir.

2. Cumhuriyet Başsavcılığının tek başına yapacağı değerlendirme sonucunda alacağı bir kararla, bir siyasi partiden, belli bir organın işten el çektilmesini veya bir üyenin çıkartılmasını isteyebilmesi yerine, Cumhuriyet Başsavcılığının bu isteğini Parti Yasaklamalarını İnceleme Kuruluna iletmesi ve kurul kararına göre partiden istekte bulunulması amaca daha uygun bir çözümdür. 111 nci maddenin 3 ncü bendinin (A) fıkrasında bu yönde değişiklik yapılmıştır.

3. 111 nci maddenin 3 ncü bendinin (C) fıkrası yukarıda belirtilen değişiklikler gözönüne alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilen metninin 2 nci çerçeve maddesindeki «Ek Geçici Madde» ile, yürürlüğe ilişkin 3 ncü ve 4 ncü maddelerini aynen benimsemiştir.

Komisyonumuz, bu kanun teklifi için sözcülüğe Safa Reisoglu'nu seçmiş ve Cumhuriyet Senatosundaki görüşme süresinin kısalığını gözönünde bulundurarak, teklifin Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesinin istenmesine karar vermiştir.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun tasviplerine arz edilmek üzere Yüce Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Tokat <i>Zihni Betil</i>	Sözcü İstanbul Muhalefetim ekli <i>Fevzi Hakkı Esatoğlu</i>	Bu Raporun Sözcüsü Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye <i>Safa Reisoglu</i>
Kâtip Samsun <i>Şaban Demirdağ</i>	Bursa Şeref Kayalar Toplantıda bulunamadı	Çankırı Gürhan Titrek Toplantıda bulunamadı
Hatay Mustafa Deliveli Toplantıda bulunamadı	İstanbul <i>Ali Oğuz</i>	İzmir <i>Kâmran Erkmenoğlu</i>
Niğde <i>Ergun Özkan</i>	Sivas <i>Muhittin Taylan</i>	Tabii Üye <i>Mucip Ataklı</i>
Tabii Üye <i>Ahmet Yıldız</i>	Tekirdağ <i>Hayri Mumcuoğlu</i>	Uşak <i>Ahmet Tahtakılıç</i>

KARŞI OY

Çok partili demokratik rejime girdikten sonra, seçimlerin yapılması ve siyasi partilerin faaliyetleri hakkında adli teminat sistemini getirmiştir.

Siyasi partilerin ve politikacıların kendilerini ilgilendiren konularda karar verme yetkileri partizanlığının doğuracağı sakıncaları ortadan kaldırmak için yargı organlarına bırakılmıştır.

111 nci madde de böyle bir sistemin en doğal sonucu olarak düzenlenmiştir. Getirilen değişiklikle sistem zedeleniyor ve bir gedik açılıyor.

Bir mahalli mahkemenin yetkisine giren suçların soruşturmasına geçen C. Savcısı, sanık TBMM üyesi ise, dokunulmazlığın kaldırılması için evrakı bilinen yollardan geçirerek üyenin Meclisine gönderecek. İşte burada politik görüş, adli sistemin işlemlerini etkileyecektir. Dokunulmazlık kalkarsa, mahkemece devam edilecek, mahkûmiyet durumunda da diğer aşamalara geçilecek. Dokunulmazlık kalkmazsa SPK. 111 nci maddesi işlemeyecek, bunun sonucunda Anayasanın 19 ve 57 nci maddeleri de, üyeleri TBMM'den olan siyasi partiler için işlemez hale getirilmiş olacak. Böylece TBMM üyeleri değil de, üyeleri TBMM olan partilerde âdeta dokunulmazlık imtiyazına kavuşuyor, bu suretle de iki parti arasında eşitlik bozuluyor.

Kesin mahkeme kararı koşulunu aramak, daha başka sorunlar da ortaya çıkartmaktadır.

Bir C. Başsavcısının tek kişi olarak yeterli güvence saymıyoruz, ama daha az tecrübeli bir asliye ceza hâkimi yeterli güvence sayılmaktadır. Bir hâkimin kararı mercilerinden geçerek yada geçmeyerek kesinleşince Parti Yasaklamalarını İnceleme Kurulunu ve hatta Anayasa Mahkemesini bağlayacak mı? Bağlamayacak mı? Bağlarsa, bu kurula görev vermeye, hatta işi Anayasa Mahkemesine götürmeye gerek kalmayacak.

Aksi halde, Kurul ve Anayasa Mahkemesinin vereceği kararlar, asliye ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararını dayanaksız bırakacak, ama bir sonuç da doğurmayacak.

Kesin mahkeme kararı istemek parlamenter demokratik hayatımız bakımından da sakıncalar doğuracak.

Suç işleyip dokunulmazlığın kaldırılması Meclislere gelince, politik görüş, partizanlık ne denirse densin rol oynayacaktır. Çoğunluğu elinde bulunduran parti veya partiler, azınlıktaki parti ve partileri her zaman baskı altında bulunduracaktır. Bunun yaratacağı zararları da zaman gösterecektir.

Bu yasa teklifi Anayasanın 19 ve 57 nci maddelerinin bazı siyasi partiler için işlemez hale getireceğinden değişiklik Anayasaya aykırıdır, ve çok partili demokratik parlamenter hayatımız yönünden de geriye dönüştür. Bu nedenlerle çoğunluk kararına karşıyım.

İstanbul Senatörü
Fevzi Hakkı Esatoğlu

KONYA MİLLETVEKİLİ İHSAN KABADAYI VE 5 ARAKADAŞININ TEKLİFİ

648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 111. — Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı :

1. Parti tüzüğüne veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenleyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konmuş olan diğer parti mevzuatının bu kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması veya,

2. Parti genel kongresince yahut merkez karar organı veya merkez yönetim organı veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupların genel kurullarınca bu kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması yahut genelge veya bildirimler yayınlanması takdirinde verilir.

3. A) Yukarıdaki 2 nci bentte sayılanlar, dışında kalan parti organı, mercii, kurulu yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin bu kanunun bu hükümlerinin yürürlüğe girmesinden sonra işlenmesi takdirinde fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemiş ise Cumhuriyet Başsavcılığı bu fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sübuta eren organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektirilmesini ve bu fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sübuta eren parti üyesi veya üyelerinin işbu bentte sayılan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına dahil olsun veya olmasın partiden kesin olarak çıkarılmasını, ilgili siyasi partinin genel başkanlığından yazı ile ister. İlgili siyasi parti, bu istem aleyhinde, Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna istemi aldığı tarihten başlayarak 15 gün içinde yazı ile itirazda bulunabilir. Kurul, bu itiraz üzerine, delilleri topladıktan sonra, Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini ve söz konusu fiili işlediği ileri sürülen parti üyesini ve üyelerini ve varsa vekillerini dinler. Gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip veya naipeler eliyle yapabilir; tank çağırabilir.

Ve 82 nci maddede yazılı niteliklere sahip bilirkişi atayabilir. Kurul, itirazı en çok 60 gün içinde karara bağlar. Ve kararını ilgili siyasi partinin genel başkanlığına yazı ile bildirir.

Kurul bu itirazı reddetmiş ise sözkonusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten el çektirilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarınca, kurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak 30 gün içinde karar verilmediği takdirde, sözkonusu fiillerin bu bentte belirtilen nitelikte fiiller olduğunun 110 ncu madde uyarınca açılacak dava sonucunda Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde, ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bent uyarınca alınan partiden kesin olarak çıkarma kararları hakkında 56 ncı madde hükümleri uygulanmaz.

B) Yukarıdaki (A) fıkrası gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkarılan veya çıkarılmayıp da bir siyasi partinin kapatılmasına sebep olan parti üyeleri, çıkartma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendisine yazı ile bildirilmesinden başlayarak 5 yıl süre ile başka hiç bir siyasi partiye alınmaz, parti kurucusu olamaz, seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday gösterilemezler; aksi takdirde bu gibileri üye kaydeden, veya parti kurucusu olarak kabul eden veyahut seçimlerde listesinde bağımsız aday olarak gösteren siyasi partiler hakkında da (A) fıkrası hükümleri uygulanır.

Bir siyasi parti üyesinin o partiden bu bent gereğince kesin olarak çıkarılması halinde bu kimsenin işlediği fiil af veya sair suretlerle cezanın ve hukuki neticelerinin ortadan kalkması halinde, o kimsenin parti üyeliği hakkı kendiliğinden geri döner. Ve bu kimsenin başka siyasi partilerde üye veya kurucu olmasını veyahut parti listelerinde bağımsız aday olarak gösterilmesini engelleyen yasaklar da kalkar.

C) Parti yasaklamaları inceleme kurulunun, yukarıda (A) fıkrası uyarınca siyasi parti tarafından yapılan itirazı kabul etmesi halinde, kurulun bu kararı kesin olup bu takdirde itiraza konu olan fiil dolayısıyla Anayasa Mahkemesine kapatma davası açılmaz. Kurulun itirazı kabul etmesi takdirinde, itiraz konusu olan fiil için hiç bir ceza kovuşturması yapılamaz. Daha önce başlamış ceza kovuşturması ve tahkikatlar sona erer.

MADDE 2. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 112 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 112. — Bir siyasi partinin bu kanunun 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 100, 102 ve 103 nci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi takdirinde, o siyasi parti Anayasa Mahkemesince kapatılır.

Bir siyasi partinin yukarıki fıkrada yazılı fiillerin mihrakı haline geldiğinin sübuta ermesi, 111 nci maddenin 3 ncü bendinin uygulanması sonucunda, bu fiillerin kesif olarak parti genel merkez yöneticilerince ayrı ayrı işleminin o partinin merkez karar organı veya merkez yönetim organı veya TBMM'deki grupları genel kurulları yahut bu grupların yönetim kurullarınca kabul veya tasvip edildiğinin resmen açıklanması ile olur.

Bu madde gereğince bir siyasi partinin kapatılması hakkında dava ancak resen Cumhuriyet Başsavcılığınca açılabilir.

MADDE 3. — Bu Kanuna aykırı olarak yapılmış işlemler ve verilmiş kararlar bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar.

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SÜLEYMAN ARIF EMRE İLE ANKARA MİLLETVEKİLİ OĞUZHAN ASILTÜRK'ÜN TEKLİFİ

648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 111. — Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı :

1. Parti tüzüğüünün veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenleyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının bu Kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması veya,

2. Parti genel kongresince yahut merkez karar organı veya merkez yönetim organı veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupların genel kurullarınca bu kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması yahut genelge veya bildirimler yayınlanması takdirinde verilir.

3. A) Yukarıdaki 2 nci bentte sayılanlar dışında kalan parti organı, merci, kurulu yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin bu kanunun bu hükümlerinin yürürlüğe girmesinden sonra işlenmesi takdirinde fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemiş ise Cumhuriyet Başsavcılığı bu fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sübuta eren organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektirilmesini ve bu fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sübuta eren parti üyesi veya üyelerinin işbu bentte sayılan organ, merci kurul veya yardımcı kol organına dahil olsun veya olmasın partiden kesin olarak çıkarılmasını, ilgili siyasi partinin genel başkanlığından yazı ile ister. İlgili siyasi parti bu istem aleyhinde, Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna istemi aldığı tarihten başlayarak 15 gün içinde yazı ile itirazda bulunabilir. Kurul, bu itiraz üzerine, delilleri topladıktan sonra, Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini ve söz konusu fiili işlediği ileri sürülen parti üyesini ve üyelerini ve varsa vekillerini dinler. Gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip veya naipler eliyle yapabilir; tanık çağırabilir,

Ve 82 nci maddede yazılı niteliklere sahip bilirkişi atayabilir. Kurul, itirazı en çok 60 gün içinde karara bağlar. Ve kararını ilgili siyasi partinin genel başkanlığına yazı ile bildirir. Kurul bu itirazı reddetmiş ise söz konusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten el çektirilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarıncı, kurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak 30 gün içinde karar verilmemesi takdirde, söz konusu fiillerin bu bentte belirtilen nitelikte fiiller olduğunun 110 ncu madde uyarınca açılacak dava sonucunda Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde, ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bent uyarınca alınan partiden kesin olarak çıkarma kararları hakkında 56 ncü madde hükümleri uygulanmaz.

B) Yukarıdaki (A) fıkrası gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkarılan veya çıkartılmayıp da bir siyasi partinin kapatılmasına sebep olan parti üyeleri, çıkartma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendisine yazı ile bildirilmesinden başlayarak 5 yıl süre ile başka hiçbir siyasi partiye alınmaz, parti kurucusu olamaz, seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday gösterilemezler; aksi takdirde bu gibileri üye kaydeden, veya parti kurucusu olarak kabul eden veyahut seçimlerde listesinde bağımsız aday olarak gösteren siyasi partiler hakkında da (A) fıkrası hükümleri uygulanır.

Bir siyasi parti üyesinin o partiden bu bent gereğince kesin olarak çıkarılması halinde bu kimsenin işlediği fiil af veya sair suretlerle cezamn ve hukuki neticelerinin ortadan kalkması halinde, o kimsenin parti üyeliği hakkı kendiliğinden geri döner. Ve bu kimsenin başka siyasi partilerde üye veya kurucu olmasını veyahut parti listelerinde bağımsız aday olarak gösterilmesini engelleyen yasaklar da kalkar.

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

13 . 7 . 1965 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 111. — Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı :

1. Parti tüzüğüünün veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenleyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının bu Kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması veya,

2. Parti genel kongresince yahut merkez karar organı veya merkez yönetim organı veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupların genel kurullarınca bu Kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması yahut genelge veya bildirimler yayınlanması takdirinde verilir.

3. A) Yukardaki 2 nci bentte sayılanlar dışın-da kalan parti organı, mercii, kurulu, yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu Kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin işlenmesi takdirinde fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemiş ise Cumhuriyet Başsavcılığı bu fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sübuta eren organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektilmesini ve bu fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sübuta eren parti üyesi veya üyelerinin işbu bentte sayılan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına dahil olsun veya olmasın partiden kesin olarak çıkarılmasını, ilgili siyasi partinin genel başkanlığından yazı ile ister. İlgili siyasi parti, bu istem aleyhinde, Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna istemi aldığı tarihten başlayarak 15 gün içinde yazı ile itirazda bulunabilir. Kurul, bu itiraz üzerine, delilleri topladıktan sonra, Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini ve söz konusu fiili işlediği ileri sürülen parti üyesini ve üyelerini ve varsa vekillerini dinler. Gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip veya naipler eliyle yapabilir; tanık çağırabilir ve 82 nci maddede yazılı niteliklere sahip bilirkişi ata-

Cumhuriyet Senatosu

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

13 . 7 . 1965 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi.

MADDE 1. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 111. — Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı :

1. Parti tüzüğüünün veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenleyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması veya,

2. Parti genel kongresince yahut merkez karar organı veya merkez yönetim organı veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupların genel kurullarınca bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması yahut genelge veya bildirimler yayınlanması takdirinde verilir.

3. A) Yukarıdaki 2 nci bendde sayılanlar dışın-da kalan parti organı, mercii, kurulu, yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin işlenmesi takdirinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak 2 yıl geçmemiş ise Cumhuriyet Başsavcılığı suç niteliğinde bir fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sabit olan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektilmesi ve suç niteliğinde bir fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sabit olan parti üyesinin veya üyelerinin işbu bentde sayılan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına dahil olsun veya olmasın partiden kesin olarak çıkarılması için Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna başvurur. Fiil, bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olmakla beraber, suç niteliğinde değil ise, Cumhuriyet Başsavcılığı bu bendde öngörülen başvurmayı mahkeme kararına gerek olmaksızın Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna yapar.

Kurul, bu başvuru üzerine, delilleri topladıktan sonra Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini ve söz konusu fiili işlediği ileri sürülen parti üyesini veya üyelerini ve varsa vekillerini dinler. Gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip veya naipler

(S. Sayısı : 758)

(Teklif)

C) Parti yasaklamaları inceleme kurulunun, yukarıda (A) fıkrası uyarınca siyasi parti tarafından yapılan itirazı kabul etmesi halinde, kurulun bu kararı kesin olup bu takdirde itiraza konu olan fiil dolayısıyla Anayasa Mahkemesine kapatma davası açılmaz. Kurulun, itirazı kabul etmesi takdirinde, itiraz konusu olan fiil için hiçbir ceza kovuşturması yapılamaz. Daha önce başlamış ceza kovuşturması ve tahkikatlar sona erer.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

yabilir. Kurul, itirazı en çok 60 gün içinde karara bağlar. Ve kararını ilgili siyasi partinin Genel Başkanlığına yazı ile bildirir. Kurul bu itirazı reddetmiş ise söz konusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten el çektilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarıncaya, kurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak 30 gün içinde karar verilmediği takdirde, söz konusu fiillerin bu bentte belirtilen nitelikte fiiller olduğunun 110 ncu madde uyarınca açılacak dava sonucunda Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde, ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bent uyarınca, alınan partiden kesin olarak çıkarılma kararları hakkında 56 ncı madde hükümleri uygulanmaz. İlgili mahkemeye dava açılması veya TBMM üyelerinin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasının istenmesi halinde bu bentte yazılı iki yıllık süre kesilir.

B) Yukardaki (A) fıkrası gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkarılan veya çıkartılmayıp da bir siyasi partinin kapatılmasına sebep olan parti üyeleri, çıkartma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendisine yazı ile bildirilmesinden başlayarak 5 yıl süre ile başka hiçbir siyasi partiye aynamaz, parti kurucusu olamaz, seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday gösterilemezler; aksi takdirde bu gibileri üye kaydeden veya parti kurucusu olarak kabul eden veyahut seçimlerde listesinde bağımsız aday olarak gösteren siyasi partiler hakkında da (A) fıkrası hükümleri uygulanır.

Bir siyasi parti üyesinin o partiden bu bent gereğince kesin olarak çıkarılması halinde bu kimsenin işlediği fiil af veya sair suretlerle cezanın ve hukuki neticelerinin ortadan kalkması halinde, o kimsenin parti üyeliği hakkı kendiliğinden geri döner. Ve bu kimsenin başka siyasi partilerde üye veya kurucu olmasını veyahut parti listelerinde bağımsız aday olarak gösterilmesini engelleyen yasaklar da kalkar.

C) Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulunun, yukarıda (A) fıkrası uyarınca siyasi parti tarafından yapılan itirazı kabul etmesi halinde, kurulun bu kararı kesin olup bu takdirde itiraza konu olan fiil dolayısıyla Anayasa Mahkemesine kapatma davası açılmaz.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

eli ile yapabilir, tank dinleyebilir ve 82 nci maddede yazılı niteliklere sahip bilirkişi atayabilir. Kurul, bu başvurmayı en çok 60 gün içinde karara bağlar ve kararını Cumhuriyet Başsavcılığına ve ilgili siyasi partinin genel başkanlığına yazı ile bildirir. Kurul, Cumhuriyet Başsavcısının isteğini yerinde görmüş ise, söz konusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten el çektilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarıncaya, kurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak 30 gün içinde karar verilmediği takdirde, söz konusu fiillerin bu bendde belirtilen nitelikte fiiller olduğunun 110 ncu madde uyarınca açılacak dava sonucunda Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde, ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bent uyarınca alınan partiden kesin olarak çıkarılma kararları hakkında 56 ncı madde hükümleri uygulanmaz. İlgili mahkemeye dava açılması veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasının istenmesi halinde bu bendde yazılı iki yıllık süre kesilir.

B) Yukarıdaki (A) fıkrası gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkarılan veya çıkartılmayıp da bir siyasi partinin kapatılmasına sebep olan parti üyeleri, çıkartma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendisine yazı ile bildirilmesinden başlayarak 5 yıl süre ile başka hiçbir siyasi partiye aynamaz, parti kurucusu olamaz, seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday gösterilemezler; aksi takdirde bu gibileri üye kaydeden veya parti kurucusu olarak kabul eden veyahut seçimlerde listesinde bağımsız aday olarak gösteren siyasi partiler hakkında da (A) fıkrası hükümleri uygulanır.

Bir siyasi parti üyesinin o partiden bu bent gereğince kesin olarak çıkartılması halinde, bu kimsenin işlediği fiil af veya sair suretlerle cezanın ve hukuki neticelerinin ortadan kalkması ile o kimsenin parti üyeliği hakkı kendiliğinden geri döner ve bu kimsenin başka siyasi partilerde üye veya kurucu olmasını veyahut parti listelerinde bağımsız aday olarak gösterilmesini engelleyen yasaklar da kalkar.

C) Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulunca, yukarıda (A) fıkrası uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan başvurunun yerinde görülmemesi halinde, kurulca alınan karar kesindir.

(Teklif)

MADDE 2. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 112 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 112. — Bir siyasi partinin bu Kanunun 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 100, 102 ve 103 nci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi takdirinde, o siyasi parti Anayasa Mahkemesince kapatılır.

Bir siyasi partinin yukarıki fıkrada yazılı fiillerin mihrakı haline geldiğinin sübuta ermesi, 111 nci maddenin 3 nci bendinin uygulanması sonucunda, bu fiillerin kesif olarak parti genel merkez yöneticilerince ayrı ayrı işlemesinin o partinin merkez karar organı veya merkez yönetim organı veya TBMM'deki grupları genel kurulları yahut bu grupların yönetim kurullarınca kabul veya tasvip edildiğinin resmen açıklanması ile olur.

Bu madde gereğince bir siyasi partinin kapatılması hakkında dava, ancak resen Cumhuriyet Başsavcılığınca açılabilir.

MADDE 3. — Bu Kanuna aykırı olarak yapılmış işlemler ve verilmiş kararlar bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar.

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

MADDE 2. — 13 . 7 . 1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununa aşağıdaki ek geçici madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan işlemler hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

